

Εκ του βορβόρου των έργων μου ρύσαι με.....

(Αναφορά στο περιεχόμενο και τα νοήματα της Μ. Τετάρτης)

ΛΑΜΠΡΟΥ ΣΚΟΝΤΖΟΥ Θεολόγου - Καθηγητού

“Τη Αγία και Μεγάλη Τετάρτη της αλειψάσης τον Κύριον μύρω πόρνης γυναικός μνείαν ποιείσθαι οι θειότατοι πατέρες εθέσπισαν, ότι προ του σωτηρίου πάθους μικρόν τούτο γέγονε”. Αυτό είναι το συναξάρι αγαπητές φίλες και αγαπητοί φίλοι της Μεγάλης Τετάρτης. Πραγματικά η ευλογημένη αυτή ημέρα της Μεγάλης Εβδομάδος είναι η κατ’ εξοχήν ημέρα της μετάνοιας. Οι άγιοι πατέρες όρισαν να θυμόμαστε και να τιμάμε αυτή τη μέρα μια αμαρτωλή γυναίκα, η οποία αποφάσισε να μετανοήσει ειλικρινά και εξωτερικεύοντας αυτή τη σωτήρια παρόρμησή της άλειψε τα πόδια του ελεήμονα Χριστού με πολύτιμο μύρο. Επειδή η μετάνοια είναι βασική προϋπόθεση για τη σωτηρία κάθε ανθρώπου, η μεγάλη μετάνοια της γυναικός αυτής αποτελεί λαμπρό παράδειγμα για κάθε πιστό και επειδή το γεγονός της μετάνοιας είναι ένας δύσκολος αγώνας και ένα επώδυνο πάθος αυτοταπείνωσης, καθόρισαν οι Πατέρες της Εκκλησίας μας, να είναι αφιερωμένη η προηγούμενη ημέρα πριν τη σύλληψη του Κυρίου στην μετάνοια της πόρνης γυναικός.

Το γεγονός αυτό το διέσωσαν και οι τέσσερις Ευαγγελιστές (Ματθ.κστ’6-13, Μαρκ.ιδ’3-9, Λουκ.ζ’36-50, Ιωάν.ιβ’1-8) με κάποιες μικροδιαφορές στις διηγήσεις τους. Αναλυτικότερη και σαφέστερη είναι εκείνη του Λουκά. Ο Χριστός λίγο πριν το πάθος του, μετά την ανάσταση του Λαζάρου, σε κάποια πόλη προσκλήθηκε να δειπνήσει στο σπίτι κάποιου πλουσίου Φαρισαίου, ονόματι Σίμωνος. Και ενώ συνέτρωγε ο Χριστός με τους συνδαιτυμόνες του, μπήκε στην οικία μια αμαρτωλή γυναίκα, γνωστή πόρνη της περιοχής, έχοντας στα χέρια της ακριβότατο αγγείο γεμάτο με πολύτιμο και πανάκριβο μύρο. Πλησίασε το Χριστό, έχυσε ένας μέρος από το μύρο στην κεφαλή και το σώμα του Κυρίου και με το υπόλοιπο και τα ασταμάτητα δάκρυά της έβρεχε και έπλυne τα πόδια του Χριστού. Τέλος έλυσε την πλούσια πλεξούδα των μαλλιών της και άρχισε να σκουπίζει τα άχραντα πόδια του Δασκάλου. Ο Χριστός έμεινε

ατάραχος, όχι όμως και οι παραβρισκόμενοι. Ο μεν οικοδεσπότης φαρισαίος σκανδαλίσθηκε με τη θέα της πόρνης και ακόμα περισσότερο με το άγγιγμά της στο σώμα του Ιησού. Διερωτόταν, πως είναι δυνατόν, προφήτης όντας, ο καλεσμένος του ραβίνος να μην διαγνώσει ότι η γυναίκα αυτή είναι αμαρτωλή και να μην τη διώξει κακώς, όπως θα έκανε ο ίδιος και οι όμοιοί του φαρισαίοι. Ο φιλάργυρος και ανάξιος μαθητής του Χριστού, ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, μέτρησε τη μεγάλη αξία του μύρου, το οποίο κατά τη γνώμη του “πήγε χαμένο”, ενώ θα μπορούσε να πουληθεί και να δοθεί δήθεν στους φτωχούς. Ουσιαστικά όμως ο μέλλον προδότης μαθητής δεν ενδιαφέρονταν για τους φτωχούς, αλλά για τη δική του τσέπη, γιατί ήταν κλέφτης. Ο Χριστός έδωσε απάντηση και στους δυο “σκανδαλισθέντες” από το γεγονός αυτό. Στον μεν φαρισαίο απάντησε πως η γυναίκα αυτή έδωσε περίσσια και εγκάρδια περιποίηση, σε αντίθεση με αυτόν που τον κάλεσε προφανώς τυπικά και επιδεικτικά στο σπίτι του. Στον δε δόλιο Ιούδα απάντησε πως τους φτωχούς θα τους έχουν πάντοτε μαζί τους και έχουν χρέος και καθήκον να τους ελεούν, όμως το μύρο ετούτο είναι δωρεά μιας πονεμένης καρδιάς προς τον ελεήμονα Κύριο του κόσμου. Το πολύτιμο μύρο ήταν μια μικρό δείγμα της μεγάλης μετάνοιας και ευγνωμοσύνης αυτής της γυναίκας. Έτσι γύρισε τέλος προς αυτή και της είπε “ αφέονται σου αι αμαρτίαι... η πίστις σου σέσωσε σε, πορεύου εις ειρήνην”. Τα τελευταία αυτά λόγια εξόργισαν περισσότερο τους συγκεντρωμένους, Ποίος είναι αυτός που μπορεί να συγχωρεί αμαρτίες ;

Ας δούμε πως ο μέγας ρήτορας της Εκκλησίας μας άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος σχολιάζει το γεγονός αυτό. “ Προσέξτε λοιπόν, ω φιλόχριστοι, να καταλάβετε και να απολαύσετε την χρήσιμη διήγηση της καλής αυτής γυναικός, πως διάβηκε και έφτασε έως εκεί που ήθελε, χωρίς να την καλέσουν, πως πλησίασε εκεί που κάθονταν ο Κύριος και του εξομολογήθηκε μέσα από την καρδιά της όσα έπραξε, να δείτε πως δεν ντράπηκε ούτε φοβήθηκε η αντρειωμένη αυτή στην ψυχή την ταραχή των εκεί υπηρετούντων και τα δυσμενή σχόλια των παρισταμένων. Δεν τα έλαβε όλα αυτά καθόλου υπόψη της, αλλά σκέφτηκε και είπε από μόνη της, εάν εγώ δεν κάμω πραγματικά το πρόσωπό μου σαν σίδηρο ή χαλκό, δεν θα μπορέσω

να σωθώ. Τώρα είναι καιρός να τρέξω και να κάμω τα πάνω κάτω. Τώρα είναι ευκαιρία να νικήσω εκείνον που με πολεμούσε ως τώρα, για να πάρω το στεφάνι της νίκης από τον φιλόανθρωπο Θεό. Τόσα χρόνια άρεσα στους ανθρώπους, τώρα είναι πρόπον να αρέσω στον Άγιο Θεό μου και με ψυχή καθαρή και αγία να καθαριστώ από Αυτόν. Εξαιτίας της μισητής αμαρτίας άρεσα στους ανθρώπους, από τώρα ας αρέσω στον ευεργέτη μου δια της μετανοίας. Τι να πάρω μαζί μου αλήθεια μαζί μου στη συνάντηση αυτή, προκειμένου να τύχω της προσοχής Του και να επιτύχω του σκοπού μου; Σε μένα φάνηκε καλό να πάρω σαν μικρό δώρο, να του το προσφέρω αυτό το ακριβό μύρο. Βαστάζοντας λοιπόν αυτό στα χέρια μου ας τρέξω κοντά του, και αν τυχόν με διώξει, μου φτάνει που μονάχα θα τον δουν τα μάτια μου, γιατί δεν είμαι άξια η δυστυχισμένη να μου δώσει συγχώρηση για τα τόσα πολλά και βαριά αμαρτήματά μου” (Μ. Συναξαριστής της Ορθ. Εκκλησίας, έκδ. Ματθαίου, τομ. ΙΓ΄σελ. 513).

Οι θείοι υμνογράφοι, θέλοντας να τονίσουν το σωτήριο νόημα της μετάνοιας της αμαρτωλής γυναίκας, στόλισαν τις ιερές ακολουθίες της Μεγάλης Τετάρτης με μια ποιητική και μουσική πανδαισία ύψιστης αξίας. Η ακολουθία ιδιαίτερα του Όρθρου, σύμφωνα με επιφανείς λειτουργιολόγους, είναι από τις καλλίτερες ποιητικές συνθέσεις όλων των ακολουθιών του έτους. Τους ύμνους της Μ. Τετάρτης χαρακτηρίζουν οι πλούσιες εικόνες, οι διάλογοι και οι αντιθέσεις. Ο Όρθρος ξεκινάει με το γνωστό “Ίδού ο Νυμφίος έρχεται...” και ακολουθούν τα υπέροχα καθίσματα “Πόρνη προσήλθε σοι...”, “Ίούδας ο δόλιος φιλαργυρίαν ερών...” και το καταπληκτικό “Η πόρνη εν κλαυθμώ ανεβόα , οικτίρμων...”. Στο κοντάκιο παρουσιάζεται ο κάθε άνθρωπος αμαρτωλός σαν την πόρνη. Ο ιερός ποιητής παίρνει τη θέση της και ικετεύει στο Δεσπότη και Λυτρωτή Χριστό να τον ελεήσει, “Υπέρ την πόρνην αγαθέ, ανομήσας, δακρύων όμβρους (όπως εκείνη) ουδαμώς σοι προσήξα, αλλά σιγή δεόμενος προσπίπτω σοι, πόθω ασπαζόμενος τους αχράντους σου πόδας, όπως μοι την άφεςιν, ως Δεσπότης, παράσχης των οφλημάτων, κράζοντι, Σωτήρ, εκ του βορβόρου των έργων μου ρύσαι με”. Εξάισιες ποιητικές συνθέσεις έργα του αγίου Κοσμά του Μελωδού, είναι τα τροπάρια των στιχηρών των αίνων. “Σε τον της Παρθένου Υιόν πόρνη επιγνούσα Θεόν...”, “Το πολυτίμητον μύρον η πόρνη έμιξε

μετά δακρύων...”, “Ότε η αμαρτωλός προσέφερε το μύρον...”, “Ω της Ιούδα αθλιότητος! Εθεώρει την πόρνην φιλούσαν τα ίχνη και εκέπτετο δόλω της προδοσίας το φίλημα...”. Στα υπέροχα αυτά τροπάρια γίνεται αριστοτεχνική αντίθεση μεταξύ της μετανοούσας γυναικός και του μελλοντικού προδότη μαθητή Ιούδα. Ο ιερός ποιητής εξαίρει την μετάνοια της πόρνης και στηλιτεύει την προδοσία του μαθητή. Τα τροπάρια των αποστίχων είναι και αυτά καταπληκτικές ποιητικές συνθέσεις και είναι έργα του Βυζαντίου του Μελωδού. “Σήμερον ο Χριστός παραγίνεται εν τη οικία του Φαρισαίου...”, “Ηπλωσεν η πόρνη τα τρίχας σοι τω Δεσπότη, ήπλωσεν ο Ιούδας τας χείρας τοις παρανόμοις...”, “Προσήλθε γυνή δυσώδης και βεβορβορωμένη...”. Στο τέλος ψάλλεται ένα από τα κορυφαία ποιήματα όχι μόνο της Εκκλησίας μας, αλλά και γενικότερα της παγκοσμίου λογοτεχνίας. Πρόκειται για το γνωστότατο δοξαστικό “Κύριε η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή...” και όπως είναι γνωστό σαν το τροπάριο της Κασσιανής, της μεγάλης αυτής βυζαντινής ποιήτριας, την οποία μερικοί αμαθείς την ταυτίζουν με την πόρνη που ασχολείται στον ύμνο της. Κανενός η ψυχή δεν μένει ασυγκίνητη στο άκουσμά του.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες, η μορφή της μετανοούσας πρώην πόρνης γυναικός προβάλλει ως φωτεινό παράδειγμα προσωπικής συντριβής και μετάνοιας για τον κάθε άνθρωπο. Το μεγαλείο της χριστιανικής πίστεως έγκειται ακριβώς στη φιλανθρωπία και στο έλεος. Ο κάθε άνθρωπος είναι λίγο ή πολύ αμαρτωλός και χρήζει μετάνοιας. Ο πανοικτίρμων και φιλάνθρωπος Χριστός βρίσκεται έξω από κάθε καρδιά και κρούει συνεχώς την πόρτα για να μπει και να την κάνει διαμονή του. Εμείς καλούμαστε να του ανοίξουμε την ψυχή μας, δια της μετάνοιας, για να γίνουμε πλέον χριστοφόροι. Με ανοιχτή την πόρτα της καρδιάς μας διάπλατα στο Χριστό μπορούμε να τον ακολουθήσουμε στο εκούσιο Πάθος Του και τη λαμπροφόρο Ανάστασή Του, η οποία θα είναι και για μας συνανάσταση.